

Zbigniew Chodkowski

Wydział Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego
E-mail: zchod@tlen.pl

Determinanty planów zawodowych w opinii studentów Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego / *Determinants of career plans in the opinion of students of the Faculty of Education, University of Rzeszow*

Abstract

Stable and permanent work is the cornerstone of the functioning of every person in the entire period of his adult life. Proper professional qualifications reinforce the area of employment, but their absence can contribute to the emergence of serious problems in finding a suitable job.

Capitalist economy is mainly characterized by frequent changes in the labor market, but systematic education and normal development of man from an early age can contribute to the better functioning of adult in his professional life.

The article is an attempt to present the results of the survey in students opinion of pedagogical studies of the Faculty of Education at the University of Rzeszów in Rzeszów city on the situation on the Polish labor market, about their career plans, about their activities in acquiring new skills, competencies, as well as the possibility of taking a new job or obtain a promotion during present employment.

Keywords: education; work; qualifications; competence; experience; practice

1. WSTĘP

Każde nowoczesne państwo posiada opracowany system oświaty dla obywateli, który w większości stanowi bezpłatną formę kształcenia w zakresie szkoły podstawowej, średniej, a nawet wyższej. Głównym celem kształcenia jest uzyskanie przez uczącego się niezbędnych kwalifikacji koniecznych do wykonywania pracy zawodowej, w większości najemnej, w kapitalistycznej gospodarce kraju.

Zamierzony rozwój zawodowy człowieka rozpoczyna się na etapie gimnazjum i szkoły średniej. Wówczas to uczeń przygotowuje się do wyznaczenia swojego

celu w procesie formalnego kształcenia kończącego się uzyskaniem przez niego kwalifikacji. Świadomość własnych predyspozycji, zainteresowań, właściwe postawy są dobrym motywatorem, który pozytywnie wpływa na prawidłowy wybór dalszej edukacji.

Całozyciowa edukacja należy do najważniejszych czynników determinujących warunki życia. Może być ona podstawą dobrej jakości, a jej brak – marginalizacji prowadzącej do wykluczenia. Edukacja szkolna nie zapewnia sukcesu w społecznym i zawodowym funkcjonowaniu człowieka przez całe jego życie. Rozwój wiedzy i techniki we wszystkich dziedzinach jest zbyt szybki, by raz uzyskane kompetencje nie dezaktualizowały się przez kilkadziesiąt lat. Ciągła ich weryfikacja to już nie tyle warunek odnoszenia sukcesów zawodowych, ile sposób radzenia sobie z obowiązkami ról zawodowych i utrzymania się na rynku pracy (Chodkowski 2012: 22-23).

2. PLANOWANIE KARIERY

Planowanie kariery jest pewnym procesem wytyczania sobie celów w pracy zawodowej jak i w życiu osobistym i charakteryzuje się podejściem jednostki do możliwości jej funkcjonowania ze względu na pewne cechy organizmu, a także inteligencję, zdolności, posiadaną wiedzę, wykształcenie, motywację czy postawy. Planowanie w zakresie pracy zawodowej wiąże się z określaniem przybliżonych terminów realizacji założonych celów jak i sposobów ich wykonania.

Jednostka powinna wiedzieć, czego oczekuje od życia i pracy. Ważne jest, aby osiągnąć równowagę pomiędzy ogólną znajomością swoich zamiarów i pragnień. Należy realizować plany zawodowe poprzez dobrane sposoby ich zaspokajania, a sztywnym nastawieniem się na konkretny cel, usilnie dążyć do realizacji programu i harmonogramu (Griffin 1997:763-764).

Konkretne, wymierne cele z realnymi, możliwymi do dotrzymania terminami, wyznaczają nasze plany i decyzje, aby urzeczywistnić marzenia. Cele zapewniają jednostce poczucie kierunku, dzięki któremu jednostka mobilizuje się i zyskuje źródło motywacji. Cele zatem wpływają na koncentrację wysiłków jednostki. Każdy człowiek bowiem ma ograniczone zasoby i szeroką gamę możliwych sposobów ich wykorzystania. Wybierając jeden cel lub zbiór pokrewnych celów, ustala się priorytety, aby w określony sposób wykorzystać ludzkie (ograniczone) zasoby (Stoner 2001:262).

Według Stonera jednostka kształtuje plany krótko- i długoterminowe, które pomagają jej w podejmowaniu wielu ważnych decyzji. Sformułowany i zaplanowany cel z określonym terminem realizacji staje się normą efektywności, która pozwala jednostce oceniać swoje postępy. Cele pomagają jednostce również w ocenie osiągniętych postępów, są więc istotnym elementem kontrolowania tego procesu. Człowiek musi upewniać się czy jego działania są współmierne do wyznaczonych celów. Autor sugeruje podejmowanie działań korygujących – modyfikujących konkretny plan działania w momencie, kiedy jednostka stwierdzi, że oddala się lub doświadcza dodatkowe, nieoczekiwane przeszkody (Stoner 2001:263).

Ricky W. Griffin wymienia dwa narzędzia takiej równowagi: samoocena i stosunki z mentorem. Według autora, samoocena jest poznaniem samego siebie czyli swoich aspiracji, mocnych i słabych stron jak i możliwości robienia kariery zawodowej (Griffin 1997: 764).

Każdy powinien wykonywać pracę w dziedzinie, którą postrzega za bliską swoich zainteresowań. Ciągłe poszerzanie wiedzy, aktywne zaangażowanie w samoedukację, czytelnictwo profesjonalnych periodyków ma wpływać pozytywnie na cały rozwój zawodowy jednostki.

Griffin podkreśla, że punktem wyjścia indywidualnego prowadzenia kariery jest samopoznanie czyli aktywność człowieka w trakcie jego nie tylko ustawicznej edukacji, ale również poprzez dodatkowe kursy, szkolenia, uczestnictwo w wolontariacie czy próby umiejętności w dorywczych pracach. Jednostka powinna zorientować się, jakie są jej możliwości twórcze, czego oczekuje od życia, co może i jest w stanie osiągnąć. Dlatego też, w każdym przypadku, należy zachować realizm i planować karierę z pełną świadomością możliwości spełnienia swoich oczekiwań zawodowych (Griffin 1997: 764).

Autor również wskazuje na drugie narzędzie zachowania równowagi jakim jest mentor, który występuje w roli nauczyciela, opiekuna swojego wychowanka w zakresie edukacji czy doradztwa i prowadzi go w kierunku wytyczonego celu kariery zawodowej. Mentorem jest przeważnie starszy menedżer, który pomaga młodszemu w zakresie udzielania rad, wskazówek. Formalne programy opieki nad karierami młodych pracowników mają zastosowanie w wielkich korporacjach, w których dba się o rozwój osobisty i zawodowy pracowników (Griffin 1997: 764).

Kariera zawodowa składa się z różnych etapów, które uzależnione są od zaangażowania jednostki, możliwości awansu, osobistego zadowolenia, odpowiedniego wynagrodzenia. (Griffin 1997: 761).

Każdy stopniowo dojrzewa do wyboru kariery zawodowej i zaczyna się do niej przygotowywać w procesie kształcenia. Oparte jest to na autoanalizie czyli na podstawie różnych spostrzeżeń, dorywczej pracy, rozmowy z innymi, kształceniu bądź też jego uzupełnianiu. Jednostka podejmuje pracę po zakończeniu szkoły i zaczyna próbować swoich sił w obszarze wybranego przez siebie zawodu.

Adam Peszko podkreśla, że „podejmowanie decyzji jest procesem, w trakcie którego decydent musi sam definiować, analizować, oceniać, podejmować ryzyko i prowadzić skuteczne działanie” (Peszko 2002: 88).

Ważną rolę w procesie decyzyjnym odgrywa doradca zawodowy, którego celem jest udzielanie potrzebującemu pomocy w zakresie zawodoznawstwa. Proces pomocowy polega m.in. na przekazywaniu konkretnej informacji, która powinna być oparta na umiejętnym i fachowym badaniu poprzez wykorzystanie metod składających się np. ze specjalistycznych testów. Doradca koncentruje się na badaniu zdolności i określeniu przydatności do zawodu (Wojtasik 1993: 22-23).

3. METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

Przedmiotem eksploracji badawczych zawartych w tym opracowaniu jest analiza porównawcza postrzegania planów zawodowych przez studentów Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego studiujących na kierunku pedagogika. Jedni reprezentują studia stacjonarne, natomiast drudzy studia niestacjonarne. Celem badań było wzbogacenie wiedzy na temat postrzegania przez studentów sytuacji w obszarze zatrudnienia na rynku pracy. Przygotowano następujące problemy badawcze: Czy istnieją, a jeśli tak, to jakie różnice w postrzeganiu planów zawodowych pomiędzy studentami uczęszczającymi na studia stacjonarne, a tymi, którzy już podjęli pracę w różnych obszarach zawodowych.

Podstawą sformułowania odpowiedzi na powyższe pytanie będą wyniki badań przeprowadzonych w drugim półroczu 2015 r. i w pierwszym kwartale 2016 r. w populacji 251 studentów na kierunku pedagogika Uniwersytetu Rzeszowskiego. Narzędziem badawczym wykorzystanym do tego celu był kwestionariusz ankiety opracowany przez autora artykułu. Studenci wypełniali ankiety bezpłatnie i anonimowo, a po ich weryfikacji odrzucono 15 z powodu niekompletnych odpowiedzi.

Na podstawie danych z tabeli nr 1, spośród 236 ankiet, 122 stanowiły odpowiedzi studentów studiów stacjonarnych (98,36% kobiet i 1,64% mężczyzn, a 114 ankiet wypełniły osoby ze studiów niestacjonarnych, (93,86% kobiet i 6,14% mężczyzn). Wśród studentów studiów stacjonarnych zdecydowanie dominowały osoby w wieku od 19- 24 lat – ponad 93%. Natomiast 90% studentów uczęszczało na studia niestacjonarne w przedziale wiekowym od 22 do 40 lat i powyżej. Większość studentów na studiach niestacjonarnych pracuje, mają rodziny, wychowują dzieci.

Tabela 1. Wykaz badanych studentów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych z podziałem na płeć

L.p.	Płeć	Stac. N=122	100%	Niestac. N=114	100%	Ogółem N=236	100%
1	Kobieta	120	98,36	107	93,86	227	96,19
2	Mężczyzna	2	1,64	7	6,14	9	3,81

Źródło: badania własne

Tabela 2. Przedział wiekowy badanych studentów

L.p.	Przedział wiekowy	Stac. N=122	100%	Niestac. N=114	100%	Ogółem N=236	100%
1	19-22	71	58,20	8	7,02	79	33,47
2	22-24	31	25,41	39	34,21	70	29,66
3	24-26	20	16,39	29	25,44	49	20,76
4	26-30	0	0,00	18	15,79	18	7,63
5	30-40	0	0,00	17	14,91	17	7,20
6	pow. 40	0	0,00	3	2,63	3	1,27

Źródło: badania własne

Od wielu lat pedagogika należy do popularnych kierunków studiów wśród młodzieży zamieszkującej obszary wiejskie. Mimo trudności na rynku pracy, czasami jest to jedyna możliwość znalezienia etatu w placówkach oświatowych na terenie miejsca zamieszkania. Dlatego być może, ponad 70% studentów zarówno studiów stacjonarnych i niestacjonarnych zamieszkuje obszary wiejskie (tabela 3).

Tabela 3. Miejsce zamieszkania badanych studentów

L.p.	Miejsce zamieszkania	Stac. N=122	100%	Niestac. N=114	100%	Ogółem N=236	100%
1	Wieś	91	74,59	75	65,79	166	70,34
2	Miasto	31	25,41	39	34,21	70	29,66

Źródło: badania własne

4. OPRACOWANIE BADAŃ WŁASNYCH

Proces edukacji ustawicznej, formalnej trwa średnio około 17 lat. Po 12 latach kształcenia, jednostka podejmuje odpowiedzialną decyzję dotyczącą dalszego uczenia, które powinno zakończyć się uzyskaniem kwalifikacji zawodowych. W momencie dokonywania wyboru, jednostka powinna wykazywać się znajomością swoich predyspozycji zawodowych, uzdolnień, zainteresowań, stanu zdrowia czy chęci dalszego poszerzania wiedzy. Ważna jest również świadomość i rozpoznanie rynku pracy, a także dostęp do informacji dotyczącej zapotrzebowania na konkretne zawody.

Na podstawie danych z tabeli nr 4 studenci (studiów stacjonarnych) zaznaczyli swoje motywy podjęcia studiów pedagogicznych, według których ponad 75% wyborów dotyczyło zainteresowań, na drugim miejscu znalazł się rozwój osobisty z wynikiem prawie 51% i na trzecim chęć pogłębienia wiedzy – 45%. Głównym motywem wyboru studiów dla młodzieży akademickiej były zainteresowania w obszarze edukacji i wychowania, co jest bardzo istotne z perspektywy dalszego rozwoju zawodowego i chęci poszerzenia wiedzy. Natomiast dla studentów studiów niestacjonarnych najważniejszym motywatorem okazał się rozwój osobisty prawie 65%, na drugim miejscu – zainteresowania 56,14%, a na trzecim chęć pogłębienia wiedzy, prawie 47%. Dla studentów czynnych zawodowo, rozwój osobisty jest ściśle związany z pracą. Mają więc większe oczekiwania co do utrzymania się w pracy, a także poprzez rozwój zawodowy, duże możliwości awansowania czy zmiany stanowiska na lepsze.

Obliczenia wartości uzyskanych z odpowiedzi studentów wykazały zróżnicowanie między dwoma grupami wysoce istotne statystycznie $p < 0,005$.

Tabela 4. Motyw podjęcia studiów przez badanych studentów (do 3 wyborów)

L.p.	Motyw podjęcia studiów	Stac. N=122	%	Niestac. N=114	%	Ogółem N=236	%
1	zainteresowania	92	75,41	64	56,14	156	66,10
2	uzdolnienia	18	14,75	12	10,53	30	12,71
3	chęć pogłębienia wiedzy	55	45,08	53	46,49	108	45,76

4	duże szanse na pracę	9	7,38	28	24,56	37	15,68
5	dobrze zarobki	5	4,10	5	4,39	10	4,24
6	namowa rodziców	9	7,38	8	7,02	17	7,20
7	namowa przyjaciół	9	7,38	11	9,65	20	8,47
8	rozwój osobisty	62	50,82	74	64,91	136	57,63
9	rozwój społeczny	14	11,48	8	7,02	22	9,32
10	sieć kontaktów międzyludzkich	23	18,85	9	7,89	32	13,56
11	aby otrzymać dyplom	47	38,52	44	38,60	91	38,56
12	nie dostałem się na inny kier.	14	11,48	1	0,88	15	6,35
13	Inne:	4	3,28	8	7,02	12	5,08

Źródło: badania własne, dane nie sumują się do 100%,

p	Chi kwadrat	df	Statystycznie
0,000323119719803591	36,0073	12	p.i.

Dane z tabeli 5 obrazują fakt, że powyżej 80% młodzieży zdecydowało studiować pedagogikę ze względu na chęć podjęcia pracy w edukacji. Wynika z tego, że studenci świadomie i z pełną odpowiedzialnością wybrali ten kierunek, pomimo dużych trudności z zatrudnieniem i coraz mniejszego poszanowania i prestiżu zawodu nauczyciela.

Tabela 5. Plany podjęcia pracy wśród badanych studentów zgodnie ze specjalnością studiów

L.p.	Chęć podjęcia pracy zgodnie z kwalifikacjami	Stac. N=122	%	Niestac. N=114	%	Ogółem N=236	%
1	Tak	98	80,33	98	85,96	196	83,05
2	Nie	9	7,38	8	7,02	17	7,20
3	Nie zastanawiałam się nad tym	15	12,30	8	7,02	23	9,75
Razem		122	100	114	100	236	100

Źródło: badania własne

p	Chi kwadrat	df	Statystycznie
0,382839580680967	1,9203	2	n.i.

Problemy ze znalezieniem pracy dotyczą ciągle zmieniających się uwarunkowań na rynku pracy. Zapytano studentów o ich plany dotyczące przekwalifikowania się w razie trudności ze znalezieniem wolnego etatu. Na podstawie danych z tabeli 6, ponad 78% studentów ze studiów stacjonarnych odpowiedziało twierdząco, a tylko 4% zakresiło opcję braku takich planów. Natomiast studenci ze studiów niestacjonarnych wyrazili zainteresowanie o 10 procent mniejsze w zakresie chęci przekwalifikowania się, a ponad 13% badanych zaznaczyło, że nie biorą pod uwagę takiej opcji. Według obliczeń statystycznych $p < 0,058$, potwierdza to zbliżoność do istotności statystycznej między tymi grupami w zakresie planów zawodowych dotyczących przekwalifikowania się.

Studenci studiów stacjonarnych z niepokojem obserwują wzrastający deficyt na pracę dla pedagogów zwłaszcza w obszarach wiejskich i w większości planują ewentualną zmianę kwalifikacji, co świadczy o ich świadomości i odpowiedzialności za swoją karierę zawodową.

Tabela 6. Plany dotyczące zmiany kwalifikacji badanych studentów w razie trudności znalezienia pracy

L.p.	Plany dotyczące zmiany kwalifikacji	Stac. N=122	%	Niestac. N=114	%	Ogółem N=236	%
1	zdecydowanie tak	50	40,98	33	28,95	83	35,17
2	raczej tak	46	37,70	45	39,47	91	38,56
3	trudno powiedzieć	21	17,21	21	18,42	42	17,80
4	raczej nie	5	4,10	12	10,53	17	7,20
5	zdecydowanie nie	0	0,00	3	2,63	3	1,27
Razem		122	100	114	100	236	100

Źródło: badania własne

p	Chi kwadrat	df	Statystycznie
0,0582990271342957	9,1146	4	p ~i.

Natomiast znacząca liczba studentów na studiach niestacjonarnych pracuje, dlatego w mniejszym stopniu przejawiają zainteresowanie w zdobyciu nowych kwalifikacji, a ponad 13% studentów w ogóle nie jest nimi zainteresowana. Pomocą dla tych osób nie radzących sobie z właściwym planowaniem kariery zawodowej powinien być doradca zawodowy.

Dorota Pisula stwierdza, że „poradnictwo zawodowe to proces interpersonalny, którego celem jest towarzyszenie jednostce w sytuacji rozwoju kariery czyli poprzez jej umiejętność dokonania wyboru, podjęcia decyzji i przystosowania do realizacji życia zawodowego. Trwa ono przez całe życie i pozostaje w interakcji z innymi rolami życiowymi człowieka” (Pisula 2009: 12).

Zmiana kwalifikacji wiąże się z właściwym wyborem formalnego szkolenia, aby zgodnie z przepisami prawa otrzymać certyfikat, świadectwo czy inny dokument stwierdzający przygotowanie do zawodu. Na rynku dostępny jest szeroki asortyment możliwości w obszarze różnorodnego kształcenia poprzez formy publiczne jak i prywatne w większości płatne. Według danych z tabeli 7, studenci z obydwu grup wybrali płatne studia podyplomowe: 40,16% ze studiów stacjonarnych i 49,12% z niestacjonarnych.

Inne formy kształcenia zawodowego również wzięto pod uwagę. 18% studentów ze studiów stacjonarnych, zaznaczyło opcję bezpłatnych szkoleń z funduszy unijnych, które są organizowane przez placówki edukacyjne, ośrodki doskonalenia zawodowego, szkoły wyższe w ramach projektów unijnych. Urzędy pracy często przygotowują kursy dla bezrobotnych celem wsparcia ich w poszukiwaniu pracy. Taki rodzaj szkolenia zaplanowało 17,54% respondentów ze studiów niestacjonar-

nych. Wynika stąd, że studenci są aktywni i planują dalsze zdobywanie nowych kwalifikacji na różnych dostępnych dla nich formach kształcenia.

Od kilku lat stale rośnie emigracja ekonomiczna młodych osób. Polacy wyjeżdżają do Wielkiej Brytanii, Niemiec, Włoch i wielu innych krajów o różnych kwalifikacjach zarówno wysokich jak i niskich.

Tabela 7. Sposób zmiany kwalifikacji badanych studentów w razie trudności znalezienia pracy

L.p.	Sposoby zmiany kwalifikacji	Stac. N=122	%	Niestac. N=114	%	Ogółem N=236	%
1	studia podyplomowe (płatne)	49	40,16	56	49,12	105	44,49
2	inne płatne formy kształcenia	21	17,21	19	16,67	40	16,95
3	bezpłatne szkolenia z funduszy unijnych	22	18,03	9	7,89	31	13,14
4	kursy organizowane przez Urząd Pracy	14	11,48	20	17,54	34	14,41
5	Inne:	16	13,11	10	8,77	26	11,01
Razem		122	100	114	100	236	100

Źródło: badania własne

p	Chi kwadrat	df	Statystycznie
0,0845221879746162	8,2000	4	n.i.

Na podstawie badań Work Service głównym powodem wyjazdów są wyższe zarobki, chęć podniesienia standardu życia czy brak odpowiedniej pracy w Polsce. Za granicą przebywa więcej kobiet (51,1 proc.) niż mężczyzn (48,9 proc.), decyzję o emigracji częściej podejmują mieszkańcy miast. Ponad 60 proc. osób w wieku od 18 do 24 lat jest zainteresowanych podjęciem pracy za granicą.¹

Według danych z tabeli 8, plany wyjazdu za granicę wśród studentów na studiach stacjonarnych osiągnęły wartość prawie 73% . natomiast na niestacjonarnych ponad 53%. Z kolei w przypadku braku planów wyjazdowych, większy procent odpowiedzi (ponad 25%) wyniósł wśród studentów na studiach niestacjonarnych. Można to tłumaczyć tym, że najwięcej osób wyjeżdża z kraju w przedziale wiekowym do 26 roku życia. Mają nadzieję na lepsze zarobki i związane z tym plany zawodowe, a także rodzinne. Natomiast w grupie studentów studiów niestacjonarnych zdecydowanie większe wartości procentowe są w odpowiedziach przeciwnych emigracji ekonomicznej. Większość respondentów pracuje zawodowo i ich plany zawodowe koncentrują się na wykonywanej pracy w kraju, a nie na szukaniu jej za granicą. Wynik badań w tym obszarze różnicuje dwie grupy badawcze i według obliczeń jest wysoce istotny statystycznie – $p < 0,005$.

Warto zasygnalizować, że studenci w większości wybierali Wlk. Brytanię, Niemcy, Włochy z obszaru Unii Europejskiej, a poza nią - Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

¹ <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artukul/emigracja-zarobkowa-polakow-wyjezdza-coraz,43,0,1864235.html> - 03.04. 2016

Tabela 8. Plany wyjazdu za granicę celem podjęcia pracy zarobkowej przez badanych studentów

L.p.	Plany wyjazdu za granicę	STAC. N =122	%	NIEST. N=114	%	Ogółem N=236	%
1	zdecydowanie tak	57	46,72	31	27,19	88	37,29
2	raczej tak	32	26,23	30	26,32	62	26,27
3	trudno powiedzieć	23	18,85	24	21,05	47	19,91
4	raczej nie	9	7,38	15	13,16	24	10,17
5	zdecydowanie nie	1	0,82	14	12,28	15	6,36
Razem		122	100	114	100	236	100

Źródło: badania własne

p	Chi kwadrat	df	Statystycznie
0,000438403198501562	20,2864	4	p.i.

Ada Czarnecka pisze, że „ Polki to jedne z najbardziej przedsiębiorczych kobiet na świecie. Nie boją się wyzwani i ryzyka, są twórcze i zdyscyplinowane”².

Kolejne pytanie dotyczyło planów założenia własnej działalności gospodarczej na wypadek niepowodzenia w znalezieniu pracy. Ankietowani z obydwu grup (odpowiednio 39% i 41%) zaznaczyli opcję dotyczącą założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, co jest pozytywnym motywem w zakresie radzenia sobie na rynku pracy i zgodne z trendem jaki ma miejsce w polskiej gospodarce (tabela 9).

Tabela 9. Plany założenia własnej działalności gospodarczej

L.p.	Plany dot. własnej działalności	Stac. N =122	%	Niestac. N=114	%	Ogółem N=236	%
1	1. zdecydowanie tak	11	9,02	14	12,28	25	10,59
2	2. raczej tak	37	30,33	33	28,95	70	29,66
3	3. trudno powiedzieć	44	36,07	37	32,46	81	34,32
4	4. raczej nie	25	20,49	22	19,30	47	19,91
5	5. zdecydowanie nie	5	4,10	8	7,02	13	5,52
Razem			100		100		100

Źródło: badania własne

p	Chi kwadrat	df	Statystycznie
0,770982121712241	1,8082	4	n.i

5. ZAKOŃCZENIE

Rynek pracy charakteryzuje się nieprzewidywalnością i częstokroć niekorzystną koniunkturą w obszarze nowych etatów. Taki stan ogólnie przyczynia się do pesymizmu i zniechęcenia, zwłaszcza wśród młodych ludzi, absolwentów szkół. Studenci, którzy wykazują pozytywne postawy w ich planowaniu kariery mają pewną przewagę (Stoeber, Mutinelli i Corr 2016: 256–259).

2 <http://twojarownowaga.pl/bo-kobieta-bizneswoman-zmienna-jest/> - 04.04.2016.

W artykule przedstawiono pewne postawy studentów studiów pedagogicznych na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych w zakresie planowania kariery zawodowej.

Na podstawie pytania czy istnieją, a jeśli tak to jakie różnice w postrzeganiu planów zawodowych pomiędzy studentami uczęszczającymi na studia stacjonarne, a tymi, którzy już podjęli pracę w różnych obszarach zawodowych, stwierdza się, że w niektórych zaprezentowanych przypadkach wyniki badań wykazały zróżnicowanie istotne statystycznie między tymi grupami.

Optymistyczne jest to, że studenci z obydwu grup podjęli studia pedagogiczne (ponad 80%) ze względu na chęć zdobycia kwalifikacji pedagogicznych i wykonywania pracy w zawodzie nauczyciela, pomimo wielu trudności, do których można zaliczyć m.in. obniżający się prestiż społeczny pedagoga, ciągle zmiany przepisów, brak stabilizacji i niepewność ze względu na utrzymujący się od paru lat niż demograficzny czy chociażby wydłużenie wieku emerytalnego. Warto dodać, że wynagrodzenie nauczycieli kształtuje się wciąż na niskim poziomie, a sytuację zdecydowanie pogarsza kształcenie zbyt wielu pedagogów.

Głównym motywatorem do rozpoczęcia studiów pedagogicznych były dla studentów stacjonarnych zainteresowania, uzdolnienia, chęć pogłębienia wiedzy, natomiast dla niestacjonarnych rozwój osobisty. Wyniki badań między tymi grupami wykazały wysoką istotność statystyczną na poziomie $p < 0,005$.

W przypadku możliwości zmiany kwalifikacji, studenci na studiach stacjonarnych byli bardziej zainteresowani ze względu na możliwość zwiększenia atrakcyjności na rynku pracy, natomiast respondenci ze studiów niestacjonarnych już pracują, a więc koncentrują się na utrzymaniu stanowiska pracy. Zróżnicowanie w odpowiedziach zbliżało się do istotności statystycznej - $p \leq 0,005$.

Studia podyplomowe cieszą się popularnością w Polsce i być może dlatego otrzymały najwięcej wyborów ze strony respondentów obydwu grup.

Emigracja ekonomiczna kształtuje się na poziomie ponad 2 mln osób. Dominują młodzi do 26 roku życia. Odpowiedzi studentów ze studiów stacjonarnych potwierdziły obecną tendencję, natomiast respondenci ze studiów niestacjonarnych raczej nie zamierzają opuszczać kraju. Koncentrują się na pracy zawodowej, chcą ją utrzymać, umocnić pozycję, zdobyć lepsze stanowisko. Wśród wyborów, pierwsze miejsce zajęła Wlk. Brytania, następnie Niemcy Włochy, a poza Europą - USA. Wyniki tych badań wykazały między grupami wysoką istotność statystyczną na poziomie $p < 0,005$.

Trudności ze znalezieniem pracy dotyczą w coraz większym stopniu absolwentów studiów pedagogicznych. Do głównych czynników zakłócających „elastyczną” fluktuację do nowych miejsc pracy zalicza się przede wszystkim niż demograficzny utrzymujący się od paru lat prawie we wszystkich rejonach kraju, a także zaistniałe prawne zmiany związane z wydłużeniem wieku emerytalnego. Należy również wspomnieć, że zawód nauczyciela zalicza się do stresogennych i bardzo

szybko prowadzi do wypalenia zawodowego, co jest bardzo istotne w rozwoju zawodowym pedagoga.

Aczkolwiek są też i pozytywne strony sytuacji gospodarczej kraju. Coraz częściej pisze się o dużych możliwościach pracy dla pedagogów w obszarze prywatnych żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych itp. Ponad 30% studentów zakreśliło opcję dotyczącą utworzenia własnej działalności gospodarczej.

Artykuł przybliżył obraz postrzegania młodzieży akademickiej, ich planów zawodowych w zakresie zatrudnienia, a także świadomości dostosowania się do zmian na rynku pracy.

Większość respondentów postrzega swoje plany zawodowe w sposób prawidłowy, są zorientowani w zakresie tendencji na rynku pracy, a także mają wyznaczony cel działania i konsekwentnie go zamierzają realizować.

LITERATURA

- Chodkowski Z., Funkcjonowanie Zawodowe Słuchaczy Pedagogicznych Studiów Podyplomowych, Rzeszów 2012.
- Griffin J., Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa 1997.
- Peszko A., Podstawy zarządzania organizacjami, Kraków 2002.
- Pisula D., Poradnictwo kariery przez całe życie, Warszawa 2009.
- Stoeber J., Mutinelli S., Corr P., J., Perfectionism in students and positive career planning attitudes [in:] Personality and Individual Differences, Elsevier, July 2016 Volume 97, s. 256–259 - <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886916302185> -16.04.2016.
- Stoner J., Finch A., Freeman R., E., Gilbert D., R., Ehrlich A., Kierowanie, Warszawa 2001.
- Wojtasik B., Doradca zawodu, Wrocław 1993.
- <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/emigracja-zarobkowa-polakow-wyjezdza-coraz,43,0,1864235.html> -03.04. 2016.
- <http://twojarownowaga.pl/bo-kobieta-bizneswoman-zmienna-jest/> - 04.04.2016.